

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยทำนายการกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ของนักเรียน ในภาคกลางของประเทศไทย

วันรับ : 6 ตุลาคม 2564
วันแก้ไข : 22 มีนาคม 2565
วันตอบรับ : 24 มีนาคม 2565

ปัญจรัตน์ ไล่สุวรรณชาติ, พย.ม., ธาณินทร์ สุทธิประเสริฐ, ศษ.ม.,
สุภาพร บุญศิริลักษณ์, ภ.ด.
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ของนักเรียนในภาคกลางของประเทศไทย

วิธีการ : เป็นการศึกษาภาคตัดขวางในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย จำนวน 418 คน สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564 ด้วยแบบสอบถามด้วยตนเองออนไลน์ ประกอบด้วยแบบประเมินภาวะซึมเศร้า พฤติกรรมก้าวร้าว สัมพันธภาพ ความภาคภูมิใจ และการการกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบไบนารี

ผล : กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย เพศหญิง และเพศทางเลือก ร้อยละ 31.1, 51.9 และ 17.0 ตามลำดับ อายุเฉลี่ย 14.9 ปี มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ร้อยละ 51.2 และ 71.8 ตามลำดับ พบความชุกในเพศทางเลือกมากที่สุด ร้อยละ 57.7 และ 80.3 ตามลำดับ ปัจจัยที่ทำนายพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์ ได้แก่ ระยะเวลาที่เข้าถึงไซเบอร์มากกว่า 7 ชั่วโมงต่อวัน สัมพันธภาพในครอบครัวระดับน้อยและระดับปานกลาง และภาวะซึมเศร้าระดับปานกลาง ปัจจัยทำนายการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ได้แก่ ภาวะซึมเศร้าระดับเล็กน้อยและระดับปานกลาง

สรุป : แนวทางเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ของนักเรียนควรเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว และการดูแลภาวะซึมเศร้าของนักเรียน

คำสำคัญ : การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์, นักเรียน, ประเทศไทย

ติดต่อผู้พิมพ์ : ปัญจรัตน์ ไล่สุวรรณชาติ; e-mail: ompanjarut@gmail.com

Original articles

Factors predicting cyberbullying perpetration and victimization among students in central Thailand

Received : 6 October 2021

Revised : 22 March 2022

Accepted : 24 March 2022

Panjarut Laisuwannachart, M.N.S., Tanin Suteeprasert, M.Ed.,

Supaporn Bunsiriluck, Ph.D.

Sirindhorn College of Public Health, Suphanburi

Abstract

Objective: To explore the factors predicting cyberbullying perpetration and victimization among students in central Thailand.

Methods: This cross-sectional study was conducted between June and July 2021 among 418 high school students in Central Thailand. Participants completed self-administered online questionnaires consisting of depression, aggressiveness, relationship with others, self-esteem, and the cyber-aggression perpetration and victimization scale. Data were analyzed by using descriptive statistics and binary logistic regression.

Results: Approximately 31.1%, 51.9% and 17.0% of participants were male, female, and LGBTTQQAAP, respectively, with the average age of 14.9 years. Prevalence of cyberbullying perpetration and victimization were 51.2% and 71.8%, respectively. Among all genders, LGBTTQQAAP had the highest proportions of both behaviors (57.7% and 80.3%, respectively). Cyberbullying perpetration was predicted by duration of internet usage (> 7 hours a day), low and moderate levels of family relationships, and moderate depression. Cyberbullying victimization was predicted by mild and moderate depression.

Conclusion: Guidelines for the monitoring, prevention and management of cyberbullying should emphasize on collaboration of schools, families, and communities, enhancing family relationships, and proper care of depression among students.

Keywords: cyberbullying, students, Thailand

Corresponding author: Panjarut Laisuwannachart; e-mail: ompanjarut@gmail.com

ความรู้เดิม : เพศหญิงมีพฤติกรรมกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มากกว่าเพศชาย

ความรู้ใหม่ : เพศทางเลือก (LGBTQQIAAP) มีพฤติกรรมกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มากกว่าเพศชายและหญิง และปัจจัยด้านโรคซึมเศร้าและการเข้าถึงโลกไซเบอร์มากกว่า 7 ชั่วโมงต่อวันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

ประโยชน์ที่จะนำไปใช้ : เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนแนวทางการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง เพื่อส่งต่อประเมิน และช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มโอกาสเข้าถึงการศึกษา ทำให้นักเรียนอายุระหว่าง 12 - 16 ปีเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น โดยใช้เวลาเฉลี่ย 4.8 ชั่วโมงต่อวัน¹ ส่งผลให้พฤติกรรมกลั่นแกล้งมีการเปลี่ยนรูปแบบจากการกลั่นแกล้งทางกายเป็นการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (cyberbullying)² สถานการณ์ในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มีแนวโน้มการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องพบว่าร้อยละ 45 ของนักเรียนเคยถูกระรานทางไซเบอร์อย่างน้อย 1 ครั้ง ซึ่งสูงกว่าความชุกในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศในทวีปยุโรป และประเทศญี่ปุ่นถึง 4 เท่า รูปแบบการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่พบมากที่สุด คือ ล้อเลียนตั้งฉายา (ร้อยละ 79.4) รองลงมา ได้แก่ ถูกเพิกเฉยไม่สนใจ (ร้อยละ 54.4) และไม่ให้ความเคารพ (ร้อยละ 46.8) และเมื่อถูกกลั่นแกล้งนักเรียนจะขอความช่วยเหลือจากเพื่อนมากที่สุด (ร้อยละ 89.2) รองลงมา ได้แก่ ผู้ปกครอง (ร้อยละ 59.0) และพี่น้อง (ร้อยละ 41.2)³

การกลั่นแกล้ง คือ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กวัยเรียน ที่เกี่ยวข้องกับความไม่สมดุลของการใช้พลังอำนาจที่มีในการกระทำต่าง ๆ เช่น ข่มขู่ ทำร้าย

คนอื่นทางร่างกายและคำพูด โดยพฤติกรรมการกลั่นแกล้งนี้สามารถเกิดขึ้นซ้ำได้ตลอดเวลา เมื่อผู้ถูกรังแกโดนรังแกบ่อยครั้งอาจเกิดการสะสมของอารมณ์โกรธและต้องการแก้แค้น จึงทำให้เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้กลั่นแกล้งเองได้ เกิดเป็นวงจรการกลั่นแกล้งซึ่งนำมาด้วยปัญหาที่ร้ายแรงและยาวนาน⁴ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นพฤติกรรมการกลั่นแกล้งโดยการใช้เทคโนโลยีผ่านช่องทางไซเบอร์ โดยมีเป้าหมายให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งหรือเหยื่อรู้สึกหวาดกลัว โกรธเคือง หรืออับอาย⁵ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์แบ่งออกเป็น 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) การโจมตี ขู่ทำร้าย หรือใช้ถ้อยคำหยาบคาย 2) การคุกคามทางเพศทางไซเบอร์ 3) การแอบอ้างตัวตนของผู้อื่น 4) การแบล็คเมลโดยการนำรูปภาพ วิดีโอ หรือเสียง มาตัดต่อหรือเผยแพร่ลงทางไซเบอร์ และมีการเผยแพร่ในวงกว้าง 5) การหลอกลวงให้เหยื่อหลงเชื่อ เช่น นัดเจอนอกสถานที่ และการโอนเงินซื้อของ และ 6) การสร้างกลุ่มทางไซเบอร์เพื่อโจมตีโดยเฉพาะ เช่น การตั้งเพจโจมตี การจับผิดทุกการกระทำของบุคคลเป้าหมาย⁶ นับเป็นพฤติกรรมความรุนแรงที่ไม่พึงประสงค์ที่สามารถกระทำได้จากทุกสถานที่และตลอดเวลา ผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือ^{7,8} และสามารถทำได้ง่ายเพราะเป็นบุคคลนิรนามยากต่อการรู้ตัวผู้กระทำ⁹ อย่างไรก็ตาม อาจสืบค้นหาบุคคลนิรนามที่กลั่นแกล้งผู้อื่นให้มารับผิดได้จากหลักฐานดิจิทัล⁵

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ทั้งการกลั่นแกล้งผู้อื่นและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ได้แก่ พื้นที่ทางไซเบอร์ที่มีลักษณะเป็นนิรนาม การมีจุดเริ่มต้นจากการกระทำในโลกจริง การได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจและปล่อยปละละเลย ความสะอวดจากการใช้เทคโนโลยี อารมณ์ชั่ววูบ อยากรู้อยากเห็น และความสนุกคึกคะนองระหว่างเพื่อน โดยไม่คิดว่าจะส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำ นอกจากนี้ยังพบว่า การขาดความภาคภูมิใจในตนเองอาจนำไปสู่การตกเป็นเหยื่อในการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์¹⁰⁻¹³ แต่ในบางการศึกษาก็ไม่พบว่าระดับการเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวข้องพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง¹⁴

พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกลั่นแกล้งในหลากหลายด้าน ทั้งผลกระทบด้านจิตใจ เช่น รู้สึกโมโห โกรธ เบื่อ รำคาญ รู้สึกไม่ปลอดภัย อับอาย หวาดกลัว ไม่มีสมาธิ และสูญเสียความมั่นใจในตนเอง และผลกระทบด้านร่างกาย เช่น รู้สึกไม่สดชื่น เหนื่อยง่าย ปวดศีรษะ ปวดท้อง และนอนไม่หลับ^{13,15,16} การศึกษาระยะยาวพบว่า การถูกกลั่นแกล้งในวัยเด็กส่งผลให้เกิดความผิดปกติทางจิตใจในวัยผู้ใหญ่ได้ เช่น กลายเป็นคนหนีปัญหาและแยกตัวจากสังคม เกิดภาวะโรคซึมเศร้า และมีความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ยังอาจส่งผลกระทบต่อทางอ้อม เช่น ผลการเรียนตกต่ำเนื่องจากขาดเรียน¹⁷ ซึ่งอาจนำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคม เช่น พฤติกรรมรุนแรง การใช้สารเสพติด และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ¹⁷

จากการทบทวนวรรณกรรม แม้ในประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ของนักเรียนในบริบทและพื้นที่ที่หลากหลาย^{7,8,12,13,16,17} แต่ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในช่วงที่ยังไม่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในวงกว้าง ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว รัฐบาลได้ประกาศนโยบายให้นักเรียนทุกคนเรียนออนไลน์ที่บ้านเพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อ ทำให้นักเรียนเข้าถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น จึงอาจทำให้แนวโน้ม รูปแบบ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในกลุ่มนักเรียนแตกต่างจากช่วงเวลาปกติ การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทำนายการกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สำคัญสำหรับการวางแผนส่งเสริมป้องกัน และช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ต่อไป

วิธีการ

การศึกษาแบบภาคตัดขวาง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในจังหวัดหนึ่งของภาคกลาง จำนวน 418 คน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ มีและใช้สมาร์ตโฟน แท็บเล็ต และคอมพิวเตอร์ เป็นของตนเองหรือของผู้ปกครอง

ให้ยืมใช้ มีการเข้าถึงเครือข่ายสังคมทางไซเบอร์ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา และสามารถพูด อ่าน เขียน และเข้าใจภาษาไทยได้ดี เกณฑ์การคัดออก ได้แก่ ลาออก ย้ายโรงเรียน หรือไม่อยู่ในวันที่เก็บข้อมูล หรือได้รับการวินิจฉัยว่ามีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2564

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามออนไลน์ Google Forms จำนวน 3 ส่วน ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม และคำนวณหาค่าดัชนีความตรงเนื้อหาเท่ากับ 1.0 และผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามการวิจัยไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีความคล้ายคลึงกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นจากสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยแบบประเมิน 4 ชุด ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 5 ข้อ 2) แบบประเมินภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา โดยใช้แบบประเมิน patient health questionnaire for adolescent (PHQ-A) ฉบับภาษาไทย¹⁸ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 9 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8 การแปลผล 0 - 4 คะแนน ไม่มีภาวะซึมเศร้า 5 - 9 คะแนน มีภาวะซึมเศร้าเล็กน้อย 10 - 14 คะแนน มีภาวะซึมเศร้าปานกลาง 15 - 27 คะแนน มีภาวะซึมเศร้ามากและรุนแรง 3) แบบประเมินผลพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงสำหรับวัยรุ่น¹⁹ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 5 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.6 การแปลผลมากกว่า 14 คะแนน มีพฤติกรรมก้าวร้าว และ 4) แบบประเมินความภาคภูมิใจในใจตนเอง โดยใช้แบบประเมิน Rosenberg self-esteem scale revised version (RSES-revised) ฉบับภาษาไทย²⁰ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8 การแปลผล 1 - 15 คะแนน มีความภาคภูมิใจในตนเองน้อย 16 - 25 คะแนน มีความภาคภูมิใจในตนเองปานกลาง และ 26 - 40 คะแนน มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ข้อคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของนักเรียนกับครอบครัว เพื่อน ครู และคนในโลกไซเบอร์ ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา ในเรื่องความสนใจ/ใส่ใจที่จะพูดคุยเรื่องทั่วไป เรื่องส่วนตัว การบอกปัญหาและขอคำปรึกษา โดยผู้วิจัยสร้างจากการ ทบทวนวรรณกรรม ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8 และข้อคำถาม เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์เข้าถึงไซเบอร์จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบประเมินพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง และถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยใช้แบบประเมิน cyber-aggression perpetration and victimization scale ฉบับ ภาษาไทย²¹ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7 การแปลผล มากกว่า 0 คะแนน มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งและถูกกลั่น แกล้งทางไซเบอร์

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สำเร็จรูป ใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบ ไบนารีด้วยวิธี enter method เพื่อหาปัจจัยทำนายพฤติกรรม การกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ กำหนดระดับ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษานี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการ พิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุข สิรินคร จังหวัดสุพรรณบุรี เอกสารรับรองเลขที่ PHCSP-A2564/01-13 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2564

ผล

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 418 คน มีอัตราการตอบรับ (response rate) ร้อยละ 100 เป็นเพศชาย 130 คน (ร้อยละ 31.1) เพศหญิง 217 คน (ร้อยละ 51.9) และเพศทางเลือก 71 คน (ร้อยละ 17.0) ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 14 - 16 ปี (ร้อยละ 52.2) มีรายได้ไม่เกิน 1,500 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 64.1) และค่าใช้จ่ายด้านค่าอินเทอร์เน็ตไม่เกิน 500 บาท ต่อเดือน (ร้อยละ 61.5) ครั้งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมักแสดง ตัวตนในไซเบอร์โดยใช้ชื่อหรือรูปตัวเองบางส่วน (ร้อยละ 49.7) และใช้เวลาในการเข้าถึงโลกไซเบอร์มากกว่า 7 ชั่วโมงต่อวัน

(ร้อยละ 50.0) เกือบทั้งหมดใช้โทรศัพท์มือถือ/แท็บเล็ต/ คอมพิวเตอร์ของตนเองในการเข้าถึงโลกไซเบอร์ (ร้อยละ 96.9) หนึ่งในสามมีภาวะซึมเศร้าระดับเล็กน้อย (ร้อยละ 35.2) เกือบทั้งหมดไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (ร้อยละ 97.8) เกือบ ครึ่งหนึ่งมีความภาคภูมิใจในตนเองระดับปานกลาง (ร้อยละ 48.8) ด้านความสัมพันธ์ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมาพบว่า ความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างกับครอบครัวและเพื่อนอยู่ใน ระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 38.8 และ 48.8 ตามลำดับ) ส่วนความสัมพันธ์กับครูและคนในโลกไซเบอร์ส่วนใหญ่อยู่ใน ระดับน้อย (ร้อยละ 55.7 และ 66.0 ตามลำดับ)

พฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์

กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทาง ไซเบอร์มีจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 พฤติกรรม ที่พบมากที่สุด คือ กีดกันหรือตัดบุคคลออกจากกลุ่ม อินเทอร์เน็ต เช่น บล็อกออกจากกลุ่มแชท หรือตั้งกลุ่มแยก มาใหม่ (ร้อยละ 28.7) รองลงมา ได้แก่ ส่งหรือส่งต่อข้อความ ที่อาจทำร้ายจิตใจผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 22.7) และโพสต์หรือโพสต์ซ้ำสิ่งที่ยาบคายหรือน่าอับอายแก่ผู้อื่น ทางอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 22.2) พบความชุกของพฤติกรรม กลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์สูงสุดในกลุ่มเพศทางเลือก (ร้อยละ 57.7) มีรายได้ไม่เกิน 1,500 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 53.7) มีค่าใช้จ่ายด้านค่าอินเทอร์เน็ตไม่เกิน 500 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 52.5) แสดงตัวตนในไซเบอร์โดยใช้ชื่อหรือรูปตัวเอง บางส่วน (ร้อยละ 51.9) ใช้เวลาในการเข้าถึงโลกไซเบอร์ มากกว่า 7 ชั่วโมงต่อวัน (ร้อยละ 54.5) ใช้โทรศัพท์มือถือ/ แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ของตนเองในการเข้าถึงโลกไซเบอร์ (ร้อยละ 51.9) นอกจากนี้ยังพบความชุกของพฤติกรรม กลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์สูงสุดในกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าระดับ ปานกลาง (ร้อยละ 62.8) มีพฤติกรรมก้าวร้าว (ร้อยละ 100.0) มีความภาคภูมิใจในตนเองระดับสูง (ร้อยละ 63.0) มีความ สัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน และครูในระดับน้อย และมีความสัมพันธ์กับคนในโลกไซเบอร์ระดับปานกลาง ดังแสดง ในตารางที่ 1

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรม การกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์พบว่า ระยะเวลาที่เข้าถึงโลกไซเบอร์

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์ จำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (N = 418)

ปัจจัย	จำนวน (ร้อยละ)		p-value
	มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์	ไม่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์	
เพศ			.463
ชาย	66 (50.8)	64 (49.2)	
หญิง	107 (49.3)	110 (50.7)	
เพศทางเลือก LGBTQIAAP	41 (57.7)	30 (42.3)	
อายุ (ปี)			.250
10 - 13	60 (52.2)	55 (47.8)	
14 - 16	116 (53.2)	102 (46.8)	
17 - 19	43 (50.6)	42 (49.4)	
ค่าใช้จ่ายประจำเดือน (บาท/เดือน)			.265
1 - 1500	144 (53.7)	124(46.3)	
> 1500	70 (46.7)	80 (53.3)	
ค่าอินเทอร์เน็ต (บาท/เดือน)			.227
1 - 500	135 (52.5)	122 (47.5)	
> 500	79 (49.1)	82 (50.9)	
การแสดงตัวตนในไซเบอร์			.747
แสดงตัวตนที่แท้จริงทั้งหมดโดยใช้ชื่อและรูปตัวเองจริง	89 (50.6)	87 (49.4)	
แสดงตัวตนโดยใช้ชื่อหรือรูปตัวเองบางส่วน	108 (51.9)	100 (48.1)	
แสดงตัวตนเป็นบุคคลนิรนามโดยไม่ใช้ชื่อและรูปตัวเองจริง	17 (50.0)	17 (50.0)	
ระยะเวลาในการเข้าถึงไซเบอร์ (ชั่วโมง/วัน)			.011
1 - 7	100 (47.8)	109 (52.2)	
> 7	114 (54.5)	95 (45.5)	
อุปกรณ์การเข้าถึงไซเบอร์			.321
โทรศัพท์มือถือ/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ของตนเอง	210 (51.9)	195 (48.1)	
โทรศัพท์มือถือ/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ของผู้อื่น	2 (33.3)	4 (66.7)	
โทรศัพท์มือถือ/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ของสาธารณะ	2 (28.6)	5 (71.4)	
ภาวะซึมเศร้า			.003
ไม่มีภาวะซึมเศร้า	58 (38.9)	91 (61.1)	
มีระดับเล็กน้อย	79 (53.7)	68 (46.3)	
มีระดับปานกลาง	49 (62.8)	29 (37.2)	
มีระดับมากถึงรุนแรง	28 (63.6)	16 (36.4)	
พฤติกรรมก้าวร้าว			.141
ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว	207 (50.6)	202 (49.4)	
มีความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมก้าวร้าว	5 (71.4)	2 (28.6)	
มีพฤติกรรมก้าวร้าว	2 (100.0)	0 (0.0)	

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์ จำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (N = 418) (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน (ร้อยละ)		p-value
	มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์	ไม่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์	
ความรู้สึกภาคภูมิใจ			< .001
ระดับต่ำ	4 (17.4)	19 (82.6)	
ระดับปานกลาง	152 (50.2)	151 (49.8)	
ระดับสูง	58 (63.0)	34 (37.0)	
ความสัมพันธ์กับครอบครัว ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา			< .001
ระดับน้อย	71 (64.5)	39 (35.5)	
ระดับปานกลาง	87 (53.7)	75 (46.3)	
ระดับมาก	56 (38.4)	90 (61.6)	
ความสัมพันธ์กับเพื่อน (ภาพรวม) ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา			.373
ระดับน้อย	34 (57.6)	25 (42.4)	
ระดับปานกลาง	98 (48.0)	106 (52.0)	
ระดับมาก	82 (52.9)	73 (47.1)	
ความสัมพันธ์กับครู (ภาพรวม) ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา			.186
ระดับน้อย	126 (54.1)	107 (45.9)	
ระดับปานกลาง	88 (47.6)	97 (52.4)	
ความสัมพันธ์กับคนในโลกออนไลน์/อินเทอร์เน็ต (ภาพรวม) ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา			.151
ระดับน้อย	132 (47.8)	144 (52.2)	
ระดับปานกลาง	62 (58.5)	44 (41.5)	
ระดับมาก	20 (55.6)	16 (44.4)	

มากกว่า 7 ชั่วโมงต่อวัน สัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง และการมีภาวะซึมเศร้าระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถร่วมทำนายได้ร้อยละ 59.1 ดังแสดงในตารางที่ 2

การถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

กลุ่มตัวอย่างที่ถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีจำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 71.8 พฤติกรรมที่พบมากที่สุด คือ เคยได้รับข้อความที่ทำให้เสียใจผ่านอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 58.1) รองลงมา ได้แก่ เคยพบว่ามีผู้อื่นโพสต์หรือโพสต์ซ้ำบางสิ่งที่ย้ายบคายต่อตัวเองหรือทำให้ตัวเองอับอายในอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 39.7) และเคยถูกกีดกันหรือตัดออกจากกลุ่มในอินเทอร์เน็ตโดยเจตนา (ร้อยละ 36.4) พบความชุกของการ

ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์สูงสุดในกลุ่มเพศทางเลือก (ร้อยละ 80.3) มีรายได้มากกว่า 1,500 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 72.7) มีค่าใช้จ่ายด้านอินเทอร์เน็ตมากกว่า 500 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 72.7) แสดงตัวตนในโลกไซเบอร์โดยใช้ชื่อหรือรูปตัวเองบางส่วน (ร้อยละ 72.6) ใช้เวลาในการเข้าถึงโลกไซเบอร์มากกว่า 7 ชั่วโมงต่อวัน (ร้อยละ 75.6) ใช้โทรศัพท์มือถือ/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ของตนเองในการเข้าถึงโลกไซเบอร์ (ร้อยละ 72.1) นอกจากนี้ยังพบความชุกของการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์สูงสุดในกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าระดับปานกลาง (ร้อยละ 84.6) มีพฤติกรรมก้าวร้าว (ร้อยละ 100) มีความภาคภูมิใจตนเองระดับสูง (ร้อยละ 82.6) มีความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนอยู่ระดับน้อย และมีความสัมพันธ์กับครูและคนในโลกไซเบอร์ระดับปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 3

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการถูกผู้อื่น กลั่นแกล้งทางไซเบอร์พบว่า การมีภาวะซึมเศร้าระดับเล็กน้อย และระดับปานกลางมีความสัมพันธ์กับการถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถร่วมทำนายได้ ร้อยละ 74 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 2 ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์ (n = 214)

ปัจจัย	β	S.E.	p-value	OR	95% CI
ระยะเวลาในการเข้าถึงไซเบอร์ (ชั่วโมง/วัน)					
> 7	1.48	.58	.01*	4.39	1.42 - 13.57
การมีภาวะซึมเศร้า					
ระดับปานกลาง	.64	.30	.03*	1.90	1.07 - 3.38
สัมพันธภาพในครอบครัวภาพรวม					
ระดับน้อย	.49	.24	.04*	1.64	1.02 - 2.65
ระดับปานกลาง	.79	.29	.01*	2.19	1.25 - 3.86
Constant	-.69	.37	.06	.50	

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .05$

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ จำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (N = 418)

ปัจจัย	จำนวน (ร้อยละ)		p-value
	มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์	ไม่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์	
เพศ			.100
ชาย	86 (66.2)	44 (33.8)	
หญิง	157 (72.4)	60 (27.6)	
เพศทางเลือก LGBTTQIAAP	57 (80.3)	14 (19.7)	
อายุ (ปี)			.025
10 - 13	70 (60.9)	45 (39.1)	
14 - 16	171 (78.4)	47 (21.6)	
17 - 19	59 (69.4)	26 (30.6)	
ค่าใช้จ่ายประจำเดือน (บาท/เดือน)			.202
1 - 1500	191 (71.3)	77 (28.7)	
> 1500	109 (72.7)	41 (27.3)	
ค่าอินเทอร์เน็ต (บาท/เดือน)			.519
1 - 500	183 (71.2)	74 (28.8)	
> 500	117 (72.7)	44 (27.3)	
การแสดงตัวตนในไซเบอร์			.763
แสดงตัวตนที่แท้จริงทั้งหมดโดยใช้ชื่อและรูปตัวเองจริง	127 (72.2)	49 (27.8)	
แสดงตัวตนโดยใช้ชื่อหรือรูปตัวเองบางส่วน	151 (72.6)	57 (27.4)	
แสดงตัวตนเป็นบุคคลนิรนามโดยไม่ใช้ชื่อและรูปตัวเองจริง	22 (64.7)	12 (35.3)	

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ จำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (N = 418) (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน (ร้อยละ)		p-value
	มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ผู้อื่นทางไซเบอร์	ไม่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ผู้อื่นทางไซเบอร์	
ระยะเวลาในการเข้าถึงไซเบอร์ (ชั่วโมง/วัน)			.122
1 - 7	142 (67.9)	67 (32.1)	
> 7	158 (75.6)	51 (24.4)	
อุปกรณ์การเข้าถึงไซเบอร์			.658
โทรศัพท์มือถือ/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ของตนเอง	292 (72.1)	113 (27.9)	
โทรศัพท์มือถือ/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ของผู้อื่น	4 (66.7)	2 (33.3)	
โทรศัพท์มือถือ/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ของสาธารณะ	4 (57.1)	3 (42.9)	
ภาวะซึมเศร้า			<. 001
ไม่มีภาวะซึมเศร้า	84 (56.4)	65 (43.6)	
มีระดับเล็กน้อย	115 (78.2)	32 (21.8)	
มีระดับปานกลาง	66 (84.6)	12 (15.4)	
มีระดับมากถึงรุนแรง	35 (79.5)	9 (20.5)	
พฤติกรรมก้าวร้าว			.164
ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว	291 (71.1)	118 (28.9)	
มีความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมก้าวร้าว	7 (100.0)	0 (0.0)	
มีพฤติกรรมก้าวร้าว	2 (100.0)	0 (0.0)	
ความรู้สึกลึกอกุมิใจ			.006
ระดับต่ำ	12 (52.5)	11 (47.8)	
ระดับปานกลาง	212 (70.0)	91 (30.0)	
ระดับสูง	76 (82.6)	16 (17.4)	
ความสัมพันธ์กับครอบครัว ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา			.020
ระดับน้อย	90 (81.8)	20 (18.2)	
ระดับปานกลาง	113 (69.8)	49 (30.2)	
ระดับมาก	97 (66.4)	49 (33.6)	
ความสัมพันธ์กับเพื่อน (ภาพรวม) ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา			.184
ระดับน้อย	48 (81.4)	11 (18.6)	
ระดับปานกลาง	141 (69.1)	63 (30.9)	
ระดับมาก	111 (71.6)	44 (28.4)	
ความสัมพันธ์กับครู (ภาพรวม) ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา			.961
ระดับน้อย	167 (71.7)	66 (28.3)	
ระดับปานกลาง	133 (71.9)	52 (28.1)	
ความสัมพันธ์กับคนในโลกออนไลน์/อินเทอร์เน็ต (ภาพรวม) ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา			.068
ระดับน้อย	188 (68.1)	88 (31.9)	
ระดับปานกลาง	84 (79.2)	22 (20.8)	
ระดับมาก	28 (77.8)	8 (22.2)	

พฤติกรรมกลั่นแกล้งและถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมกลั่นแกล้งและถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีจำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 พบความชุกในกลุ่มเพศทางเลือกสูงที่สุด (ร้อยละ 52.1) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการกลั่นแกล้งและถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์พบว่า การมีภาวะซึมเศร้า ระดับเล็กน้อยและระดับปานกลาง และระยะเวลาที่เข้าถึงโลกไซเบอร์มากกว่า 7 ชั่วโมง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งและถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถรวมทำนายได้ร้อยละ 61.0 ดังแสดงในตารางที่ 5

วิจารณ์

การศึกษานี้พบว่า ความชุกของการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์พบสูงสุดในนักเรียนกลุ่มเพศทางเลือก (LGBTQQIAAP) แตกต่างจากการศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมา ที่ส่วนใหญ่พบพฤติกรรม

การกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย²²⁻²⁴ และมีส่วนน้อยที่พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง^{7,25} เนื่องจากการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่มีการเก็บข้อมูลตัวแปรเฉพาะเพศชายและหญิงเท่านั้น ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าเพศทางเลือกเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มากกว่านักเรียนเพศอื่น เนื่องจากสังคมยังมองว่าเพศทางเลือกเป็นความแตกต่าง ไม่ให้การยอมรับโดยเฉพาะเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศ จึงถูกเป็นเป้าหมายหลักในการถูกกลั่นแกล้งมากกว่าเพศอื่น และเมื่อถูกกลั่นแกล้งก็จะเกิดการตอบโต้เป็นการกลั่นแกล้งกลับคืนตามมามากด้วย²⁶

การศึกษานี้พบว่า การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากกว่า 7 ชั่วโมงต่อวัน การมีสัมพันธ์ภาพในครอบครัวระดับน้อยถึงปานกลาง และการมีภาวะซึมเศร้าระดับปานกลาง เป็นปัจจัยทำนายพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์ อาจเนื่องด้วยในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลมีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

ตารางที่ 4 ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (n = 300)

ปัจจัย	β	S.E.	p-value	OR	95% CI
การมีภาวะซึมเศร้า					
ระดับเล็กน้อย	.88	.28	.00*	2.42	1.41 - 4.15
ระดับปานกลาง	.89	.35	.01*	2.43	1.22 - 4.85
Constant	1.44	.78	.07	4.23	

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .05$

ตารางที่ 5 ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการกลั่นแกล้งและถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (n = 188)

ปัจจัย	β	S.E.	p-value	OR	95% CI
การมีภาวะซึมเศร้า					
ระดับเล็กน้อย	.49	.25	.04*	1.63	1.00 - 2.66
ระดับปานกลาง	.86	.32	.01*	2.40	1.29 - 4.47
ระยะเวลาในการเข้าถึงไซเบอร์ (ชั่วโมง/วัน)					
> 7	.70	.03	.03*	1.07	1.01 - 1.15
Constant	.39	.99	.69	1.48	

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .05$

ทำให้นักเรียนต้องใช้เวลาเรียนออนไลน์ที่บ้านขั้นต่ำ 6 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งนานกว่าในช่วงสถานการณ์ปกติที่นักเรียนใช้เวลาในการเข้าอินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ย 5.48 ชั่วโมงต่อวัน¹³ ทำให้มีความเสี่ยงของพฤติกรรมกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มากขึ้น การศึกษาของ Azami และ Taremian²⁷ พบว่า การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตไม่เกิน 1 ชั่วโมงต่อวันสามารถลดโอกาสการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้ และในการเรียนออนไลน์ที่บ้านครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการนักเรียนไม่ให้เกิดพฤติกรรมกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้ โดยการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้อง และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน¹⁵ การศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยทางครอบครัว รูปแบบการเลี้ยงดู และการเห็นคนในครอบครัวทะเลาะกัน มีความสัมพันธ์กับการเกิดพฤติกรรมกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์²² และพบว่าการมีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวช่วยให้นักเรียนสามารถเผชิญและแก้ไขปัญหามาได้ดีขึ้น⁸ การมีภาวะซึมเศร้าทำให้นักเรียนไม่มีความมั่นคงทางจิตใจ ต้องการมีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน จึงมีพฤติกรรมเลียนแบบเพื่อนได้ง่าย การศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์กลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์มีความซุกใน 1 ปีของโรคจิตเวชประมาณร้อยละ 60 และเสี่ยงต่อการมีโรคจิตเวชอย่างน้อย 1 โรคสูงกว่านักเรียนทั่วไป 2.6 เท่า²⁵ และระดับการช่วยเหลือจากครอบครัวต่ำมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ²⁷

การมีภาวะซึมเศร้าระดับเล็กน้อยถึงปานกลางเป็นปัจจัยทำนายพฤติกรรมการถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า พฤติกรรมถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า^{27,28} การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นสาเหตุหลักของการเกิดความผิดปกติด้านจิตใจ เช่น อาการซึมเศร้า และวิตกกังวล¹⁵ หากไม่ได้รับการช่วยเหลืออาจเกิดความเสี่ยงของการฆ่าตัวตายตามมา²⁴ ในทางกลับกัน การมีภาวะซึมเศร้าทำให้นักเรียนมีความมั่นคงทางจิตใจลดลงและมีกระบวนการคิด การตัดสินใจที่ไม่เหมาะสม เช่น การปรึกษาเพื่อนที่ไม่มีความรู้ และไม่สามารถให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการปัญหาการถูกกลั่นแกล้งได้⁷

เกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์เป็นทั้งผู้กลั่นแกล้งและถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยการมีภาวะซึมเศร้าระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง และระยะเวลาที่เข้าถึงโลกไซเบอร์มากกว่า 7 ชั่วโมงต่อวัน เป็นปัจจัยทำนายพฤติกรรมกลั่นแกล้งและถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการถูกกลั่นแกล้งกับพฤติกรรมกลั่นแกล้งทางไซเบอร์นั้น การศึกษาในต่างประเทศพบว่า ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งมักมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ และพบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการถูกกลั่นแกล้งมีโอกาสกลายเป็นผู้กลั่นแกล้งมากขึ้น เนื่องจากผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งได้รับผลกระทบด้านปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัวหรือระหว่างบุคคล ทำให้มีความโกรธ จึงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและเปลี่ยนบทบาทเป็นฝ่ายแกล้งกลับ จนเกิดเป็นวงจรการกลั่นแกล้งตามมานอกจากนี้การเป็นที่ยอมรับจากเพื่อนเมื่อกลั่นแกล้งผู้อื่นเป็นแรงส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมกลั่นแกล้งมากขึ้น²⁷ ในทางตรงข้าม การมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะช่วยให้เพิ่มความสุขและการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น จึงไม่เกิดการกลั่นแกล้งกัน²⁹

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การศึกษาในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งนักเรียนมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้นกว่าปกติเนื่องจากการเรียนออนไลน์ที่บ้าน และการศึกษาเฉพาะในบริบทของจังหวัดหนึ่งในภาคกลางเท่านั้น จึงไม่สามารถอ้างอิงผลการศึกษาไปสู่ประชากรนักเรียนทั้งประเทศได้ ดังนั้น ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมระหว่างสถานการณ์ปกติกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และควรมีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนในหลายภาคของประเทศไทย เพื่อให้เกิดการเป็นตัวแทนที่ดีและสามารถอ้างอิงไปสู่ประชากรทั้งหมดได้

สรุป

มากกว่าครึ่งหนึ่งของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในจังหวัดหนึ่งของภาคกลางมีพฤติกรรมกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยพบความซุกสูงสุดในกลุ่มเพศทางเลือก ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่น

ทางไซเบอร์ ได้แก่ ระยะเวลาที่เข้าถึงโลกไซเบอร์มากกว่า 7 ชั่วโมงต่อวัน สัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง และการมีภาวะซึมเศร้าระดับปานกลาง ปัจจัยทำนายการถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ได้แก่ การมีภาวะซึมเศร้าระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง และปัจจัยทำนายพฤติกรรมการกลั่นแกล้งและถูกผู้อื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ได้แก่ ระยะเวลาที่เข้าถึงโลกไซเบอร์มากกว่า 7 ชั่วโมงต่อวัน และการมีภาวะซึมเศร้าระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง

กิติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ นพ.กฤติศักดิ์ อนุโรจน์ ที่ให้คำปรึกษาด้านการศึกษาวิจัย และ รศ.ดุสิต สุจิรารัตน์ ที่ให้คำปรึกษาด้านสถิติวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- Kemp S. Digital 2020: Thailand [Internet]. Bangkok: Datareportal; 2020 [cited 2021 Sep 25]. Available from: <https://datareportal.com/reports/digital-2020-thailand>
- เมธินี สุวรรณกิจ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกกลั่นแกล้งในสังคมออนไลน์ [Legal measures to protect child and juvenile from cyber-bullying]. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2560;10(2):49-70.
- กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. Stop Cyberbullying หยุด! ระบายทางไซเบอร์ [Stop cyber bullying] [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: กองทุน; 2564 [สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ก.ย. 2564]. จาก: <https://www.thaimediafund.or.th/2021/03/>.
- A federal government website managed by the U.S. Department of Health and Human Services. What is bullying [Internet]. Washington: 200 Independence Avenue; 2021 [cited 2021 Dec 18]. Available from: <https://www.stopbullying.gov/bullying/what-is-bullying>
- United nations international children's emergency fund (UNICEF). Cyberbullying: what is it and how to stop it [Internet]. Geneva: UNICEF; 2019 [cited 2021 Sep 25]. Available from: <https://www.unicef.org/end-violence/how-to-stop-cyberbullying>
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. กลั่นแกล้งแบบใหม่เป็น Cyberbullying [what kind of bullying is cyberbullying] [อินเทอร์เน็ต]. นนทบุรี: กรม; 2562 [สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ก.ย. 2564]. จาก: <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30035>
- อมรทิพย์ อมราภิบาล. เหตุการณ์ร้าวผ่านโลกไซเบอร์ในกลุ่มเยาวชน: ปัจจัยเสี่ยงผลกระทบต่อสุขภาพจิตและการปรึกษาบุคคลที่สาม [Cyber-bullying victimization among youths: risk factors, mental health impacts and reporting to the third person]. วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา. 2559;14(1):59-73.
- ชัชฎาภรณ์ พรหมนอก, สุพร อภินันทเวช, วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์. การศึกษาเชิงคุณภาพเรื่องพฤติกรรมการข่มขู่รังแกกันบนโลกไซเบอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร [Cyberbullying behavior in 4th to 6th grade students at a Bangkok municipal school]. วารสารพยาบาลสาธารณสุข. 2562;33(1):20-39.
- Ak Ş, Özdemir Y, Kuzucu Y. Cybervictimization and cyberbullying: the mediating role of anger, don't anger me. Comput Hum Behav Rep. 2015;49:437-43. doi:10.1016/j.chb.2015.03.030.
- Brewer G, Kerlake J. Cyberbullying, self-esteem, empathy and loneliness. Comput Hum Behav Rep. 2015;48:255-60. doi:10.1016/j.chb.2015.01.073.
- Patchin JW, Hinduja S. Cyberbullying and self-esteem. J Sch Health. 2010;80(12):614-21. doi:10.1111/j.1746-1561.2010.00548.x.
- ฉันทนา ปาเตธา, นภาพร ภู่งษ์. การสังเคราะห์สาเหตุผลกระทบการป้องกันและการแก้ไขปัญหา การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในกลุ่มวัยรุ่นไทย [Synthesis of causes, consequences, preventions and problem solving of cyber bullying among Thai adolescents]. เอกสารประกอบการประชุม: การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 11 ประจำปี 2562; 24 ก.ค. 2562; เชียงใหม่.

13. เขาวลิต ศรีเสริม, ทศนา ทวีคุณ, พัชรินทร์ นินทจันทร์. การเห็นคุณค่าในตนเอง ทศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ และพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย [Self-esteem, attitude towards cyberbullying, and cyberbullying among high school students]. วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต. 2564;35(1):112-27.
14. Rose CA, Slaten CD, Preast JL. Bully perpetration and self-esteem: examining the relation over time. Behavioural Disorders. 2017;42(4):159-69. doi:10.1177/0198742917715733.
15. Nhung LNA, Basuki A, Mahfud T, Saputro IN. Cyber-bullying among adolescent at school: a literature review. International Journal of Psychosocial Rehabilitation. 2020;24(7):9700-12. doi:10.37200/IJPR/V24I7/PR270973.
16. สุภาวดี เจริญวานิช. การรังแกกันผ่านพื้นที่ไซเบอร์ : ผลกระทบและการป้องกันในวัยรุ่น [Cyber bullying: impacts and preventions in adolescents]. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2560;25(4):639-48.
17. Sittichai R, Smith PK. Bullying and cyberbullying in Thailand: coping strategies and relation to age, gender, religion and victim status. Journal of New Approaches in Educational Research. 2018;7(1): 24-30. doi:10.7821/naer.2018.1.254.
18. วิมลวรรณ ปัญญาว่อง, โชษิตา ภาวสุทธิไพศิฐ, รัตนศักดิ์ สันธิธาดากุล. แบบประเมินสภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น [Thai version of the patient health questionnaire for adolescent: PHQ-A] [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์; 2561 [สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ก.ย. 2564]. จาก: <https://necam.go.th/wp-content/uploads/2020/08/14.-ซึมเศร้า-PHQ-A.pdf>
19. ศูนย์สุขภาพจิตที่ 5 กรมสุขภาพจิต. แบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (SDQ) [The strengths and difficulties questionnaires] [อินเทอร์เน็ต]. ราชบุรี: ศูนย์; 2561 [สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธ.ค. 2564]. จาก: <http://www.appcenter.mhc5.net/sdq/>.
20. Wongpakaran T, Wongpakaran N. A comparison of reliability and construct validity between the original and revised versions of the rosenberg self-esteem scale. Psychiatry Investig. 2012;9(1): 54-8. doi:10.4306/pi.2012.9.1.54.
21. กฤติศักดิ์ อนุโรจน์, ณัฏฐร พิทยรัตน์เสถียร. การศึกษาความเที่ยงและความตรงของแบบสอบถาม cyber-aggression perpetration and victimization scale ฉบับภาษาไทย [Validity and reliability of cyber-aggression perpetration and victimization scale: Thai version]. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 2562;64(1): 45-60.
22. วัฒนาวดี ศรีวัฒนพงศ์, พิมพกา ถานินพงศ์. สื่ออิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ตที่มีต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ [Electronic and internet media effect to (cyber) bullying behavior of students in school, Muang district, Chiang Mai province]. วารสารการสื่อสารและการจัดการ นิต้า. 2558;1(2):128-44.
23. วีรวิญญ์ เลิศรัตน์ธำรงกุล. การกลั่นแกล้งกันในพื้นที่ไซเบอร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: ความชุก วิธีการจัดการปัญหา และพฤติกรรมเสี่ยง [Cyberbullying among secondary school student: prevalence, problem-solving and risk behavior]. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2564;11(1): 275-89.
24. ปริญญา ชะอินวงษ์, สมบัติ สกมลพรรณ, ดาราวรรณ ตะปินตา. การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์และความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายในเยาวชน [Being cyberbully and suicide risk among youths]. วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต. 2563; 34(3):133-51.
25. ศุภรัตน์ เอกอัศวิน, จอมสุรางค์ โพธิ์สัตย์. ความชุกของประสบการณ์รังแกและโรคร่วมจิตเวชในนักเรียนไทย [Prevalence of bullying experience and psychiatric disorders in Thai students]. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย. 2560;25(2):96-106.

26. Hinduja S, Patchin J. W. Bullying, cyberbullying, and sexual orientation/gender identity [Internet]. Florida: Cyberbullying Research Center; 2020 [cited 2022 March 19]. Available from: <https://cyberbullying.org/bullying-cyberbullying-sexual-orientation-lgbtq.pdf>
27. Azami MS, Taremian F. Risk factors associated with cyberbullying, cybervictimization, and cyberbullying-victimization in Iran's high school students. *Iran J Psychiatry*. 2021;16(3):343-52. doi:10.18502/ijps.v16i3.6261.
28. Adiukwu F, de Filippis R, Orsolini L, Gashi Bytyçi D, Shoib S, Ransing R, et al. Scaling up global mental health services during the COVID-19 pandemic and beyond. *Psychiatr Serv*. 2021:appips202000774. doi:10.1176/appi.ps.202000774.
29. Lancaster V. Your self-esteem might be ruining your relationship [Internet]. United stage: Sussex; 2021 [cited 2021 Dec 22]. Available from: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/toxic-relationships/202105/your-self-esteem-might-be-ruining-your-relationship>